

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 69
hallituksen esityksen johdosta laiksi eräitä tuotannollisia investointeja koskevista väliaikaisista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain muuttamisesta.

Eduskunta on 26 päivänä lokakuuta 1982 lähettänyt valtiovarainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 200 laiksi eräitä tuotannollisia investointeja koskevista väliaikaisista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain muuttamisesta. Tämän esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt ed. Sillantauksen ym. lakialoitteen n:o 129 (1979 vp.) laiksi liikevaihtoverolain muuttamisesta ja ed. Sillantauksen ym. lakialoitteen n:o 49 laiksi eräitä tuotannollisia investointeja koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin sekä ed. Sillantauksen ym. toivomusaloitteen n:o 339 (1979 vp.) liikevaihtoverotuksen uudistamisesta arvonlisäverojärjestelmään siirtymällä, ed. Holvitien ym. toivomusaloitteen n:o 61 (1980 vp.) liikevaihtoverohuojennuksen ulottamisesta koskemaan alihankkijan valmistustoiminnassa käyttämää konetta, laitetta ja työkalua ja ed. Rautiaisen ym. toivomusaloitteen n:o 153 (1981 vp.) arvonlisäverojärjestelmän toteuttamisesta. Eduskunta on lähettänyt valiokuntaan lakialoitteen n:o 129 (1979 vp.) toukokuun 22 päivänä 1979 ja lakialoitteen n:o 49 helmikuun 26 päivänä 1982 sekä toivomusaloitteen n:o 339 (1979 vp.) kesäkuun 12 päivänä 1979, toivomusaloitteen n:o 61 (1980 vp.) maaliskuun 25 päivänä 1980 ja toivomusaloitteen n:o 153 (1981 vp.) maaliskuun 20 päivänä 1981.

Tuotannollisia investointeja rasittava avoin liikevaihtovero on poistettu osittain vuodesta 1977 alkaen. Hallitus ehdotti (HE n:o 138/1982 vp.), että tuotannollisten investointien liikevaihtoverohuojennuksia olisi jatkettu edelleen vuodella. Valtioneuvosto teki lokakuun 10 päivänä 1982 periaatepäätöksen Ruotsin devalvaation johdosta toteutettavista talouspoliittisista toimenpiteistä. Osana näitä toimenpiteitä peruutettiin edellä tarkoitettu hallituksen esitys laiksi eräitä tuotannollisia investointeja kos-

kevista väliaikaisista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta ja sen sijaan annettiin nyt käsiteltävänä oleva esitys.

Hallitus ehdottaa, että teollisuuden kone- ja laiteinvestointien liikevaihtoverohuojennus korotettaisiin nykyisestä 33,3 prosentista 80 prosenttiin marraskuun 1 päivästä 1982 lukien. Huojennus ehdotetaan yhdessä nykyisin voimassa olevan lain mukaisen teollisuusrakennusinvestointien liikevaihtoverohuojennuksen kanssa samalla muutettavaksi pysyväksi.

Lakialoitteessa n:o 129 (1979 vp.) ehdotetaan tuotantotoiminnassa käytettävät rakennukset, koneet ja laitteet, työkalut, voiteluaineet ym. vastaavat tavarat vapautettavaksi pysyvästi kokonaan liikevaihtoverosta. Lakialoitteessa n:o 49 ehdotetaan niin ikään pysyviä liikevaihtoverosta vapauttamista koskevia säännöksiä.

Toivomusaloitteessa n:o 339 (1979 vp.) ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi taloudellisen kasvun turvaamiseksi välittömästi toimenpiteisiin liikevaihtoverotuksen kokonaisuudistuksen aikaansaamiseksi niin, että maassamme siirryttäisiin liikevaihtoverotuksessa soveltamaan arvonlisäverojärjestelmää. Toivomusaloitteessa n:o 61 (1980 vp.) ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi toimenpiteisiin liikevaihtoverolain muuttamisesta annetun lain 18 b §:n muuttamiseksi siten, että siinä mainittu veronhuojennus koskee myös alihankkijan valmistustoiminnassa käyttämää konetta, laitetta ja työkalua. Toivomusaloitteessa n:o 153 (1981 vp.) ehdotetaan eduskunnan hyväksyttäväksi toivomus, että hallitus ryhtyisi kiireellisesti toimenpiteisiin arvonlisäverojärjestelmän toteuttamiseksi.

Valiokunta on käsitellyt asian ja todennut hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen

tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esityksen perusteluihin yhtyen valiokunta on päättänyt asettua puoltamaan hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Käsitlemiensä aloitteiden suhteen valiokunta on asettunut kielteiselle kannalle.

Valiokunta kunnioittaen ehdottaa,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen muuttamattomana.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1982

Samalla valiokunta, jonka käsittelyn pohjana on ollut hallituksen esitys, ehdottaa,

että lakialoitteet n:o 129 (1979 vp.) ja 49 hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:o 339 (1979 vp.), 61 (1980 vp.) ja 153 (1981 vp.) hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Salolainen, varapuheenjohtaja Breilin, jäsenet Hokkanen, M. Järvenpää, Koppanen, Lampinen, Linna,

Melin, Niskanen, Rantala, Rosnell, Sirén, Sutinen, Tamminen ja Tenhialä sekä varajäsenet Ajo, Hautala, Kangas, Pekkarinen, Puolanne ja Valtonen.

Vastalauseita

I

En voi yhtyä valiokunnan enemmistön kanssa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymisestä muuttamattomana.

Myönteistä hallituksen esityksessä on se, että tuotannollisten investointien liikevaihtoverohuojennukset esitetään nyt pysyviksi.

Tähänastisten kokemusten perusteella on voitu todeta, että veronhuojennuksissa on eräitä rajoituksia, jotka tässä yhteydessä olisi ollut syytä poistaa.

Valiokunnassa on asiantuntijoiden taholta kiinnitetty huomiota lain säännösten epäselvyyteen ja ristiriitaisuuteen siltä osin kuin on kysymys koneiden ja laitteiden korjaus-, kunnostamis- ja muutostöiden vähennyskelpoisuudesta. Tästä aiheutuu sekä verovelvollisille että verohallinnolle jatkuvia tulkintaerimielisyyksiä. Lainkohtaa olisikin selvennettävä tältä osin.

Korkeimman hallinto-oikeuden omaksuman tulkinnan mukaan teollisuusyrityksen tuoteke-

hitys- ja tutkimustoimintaa palvelevia koneita ja laitteita ei katsota käytettävän lain 4 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla välittömästi valmistustoiminnassa, joten niistä ei ole saanut tehdä laissa tarkoitettua vähennystä. Viime aikoina on kuitenkin tähdennetty teollisuuden tuotekehitys- ja tutkimustoiminnan merkitystä. Näin ollen olisi paikallaan tarkentaa lakia siten, että myös tutkimus- ja tuotekehittelyyn hankittavat koneet ja laitteet olisivat vähennyskelpoisia.

Epäselvyyksiä on ilmennyt myös teollisuusrakennuksen määrittelyssä. Lain sanamuotoa tulisi tältä osin tämentää.

Viime vuosina on kaikissa teollistuneissa maissa yleistynyt koneiden ja laitteiden vuokraustoiminta. Tämä rahoitusmuoto on erityisen sopiva varsinkin aloitteleville pienyrityksille, joilla useinkaan ei ole tarvittavia pääomia eikä vakuuksia lainojen saamiseksi. Näin ollen

leasing-vuokra tulisi rinnastaa kone- ja laitehankintamenoon liikevaihtoverokohtelussa.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

eräitä tuotannollisia investointeja koskevista väliaikaisista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan eräitä tuotannollisia investointeja koskevista väliaikaisista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin 19 päivänä joulukuuta 1980 annetun lain (848/80) nimiike, 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 ja 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 ja 2 momentti 11 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (858/81), näin kuuluviksi:

Laki

eräitä tuotannollisia investointeja koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin

3 §

Teollisuusrakennuksena pidetään rakennusta tai pysyvää rakennelmaa, jota käytetään tehtaan, työpajana, voima-asemana tai niissä harjoitettuun toimintaan välittömästi liittyvänä varastona, jätevedenpuhdistamona, toimisto- tai sosiaalililana tai muuhun tuotantolaitoksen toimintaan välittömästi liittyvään tarkoitukseen.

4 §

Tavaroiden valmistustoimintaa harjoittava verovelvollinen saa vähentää 80 sadasosaa välittömästi tässä toiminnassa sekä tuotekehitys- ja tutkimustoiminnassa käytettäväksi hankkimensa tai itse maahantuomiensa koneiden, laitteiden ja työkalujen sekä niiden osien samoin kuin niihin kohdistuvien verollisten muutosten, puhdistus-, korjaus-, kunnostamis- ja asen- tamistöiden sekä sanottujen töiden yhteydessä käytettävien tarvikkeiden ostohinnoista, tai jos

verovelvollinen on itse valmistanut mainitut tavarat, 80 sadasosaa liikevaihtoverolain 17 §:n 1 momentin mukaisesti myynnin verotusarvoon luettavasta määrästä. Jos edellä tarkoitetut tavarat hankitaan vuokrattuna kotimaasta, saa tavaroiden valmistustoimintaa harjoittava verovelvollinen vähentää 80 sadasosaa verollisista vuokranmaksuista. Jos kone, laite, työkalu tai niiden osa vuokrataan ulkomailta, saadaan vähentää 80 sadasosaa hinnasta, josta maahan- tuonnin yhteydessä on laskettu liikevaihtovero, ja 80 sadasosaa sanotusta verosta.

(4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

8 ja 9 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1982

Sauli Hautala

II

Kokoomus on jo vuosia vaatinut liikevaihtoverojärjestelmän kokonaisuudistusta. Tuotantovälineiden hankintahintaan sisältyvä liikevaihtovero korottaa Suomessa tuotantokustannuksia ja sitä tietä edelleen yritysten valmistamien tavaroiden hintoja. Tuotantokustannuksia raskas liikevaihtovero siirtyy piilevänä kuluttajan maksettavaksi ja tavaroiden lopullisessa hinnassa on aina enemmän veroa kuin laissa säädetty verokanta edellyttää. Suomessa valmistettuihin tavaroihin sisältyy keskimäärin jopa 3—4 prosenttia edellä mainituin tavoin kertaantunutta liikevaihtoveroa. Tämä heikentää asemaamme kilpailijamaihimme verrattuna, koska niissä valmistettujen tavaroiden hintaan ei sisälly kertaantunutta veroa.

Hallitus esittää nyt liikevaihtoverohuojennusten säätämistä pysyviksi, mikä merkitsee askelta kokonaisuudistuksen suuntaan ja edesauttaa investointitoiminnan elvytystä. Nyt ehdotetut toimenpiteet eivät kuitenkaan ole riittäviä investointiasteen ylläpitämisen, kilpailukykyä säilyttämisen ja työllisyysilanteen parantamisen kannalta.

Kokoomus katsoo, että tuotantotoiminnassa käytettävät rakennukset, koneet, laitteet, työkalut, voiteluaineet ym. vastaavat tavarat olisi edellä mainituista syistä kokonaan vapautettava liikevaihtoverosta ja näin eliminoidava liikevaihtoveron kertaantunutta vaikutus. Kokoomus on jo pitkään, viimeksi voimassaolevassa lakialoitteessa n:o 129/1979 vp. esittänyt, että liikevaihtoverolain 14 §:ää olisi muutettava siten, että verovelvollisen katsottaisiin hankkivan kaikki liiketoiminnassa käytettäväksi tarkoitetut verolliset tavarat ja työsuoritukset laissa tarkoitettuun myyntitarkoitukseen.

Voimassa olevan lain 3 §:n 1 momentin teollisuusrakennuksen määritelmän mukaan on verovapauden edellytyksenä, että tuotannollisten yritysten toimisto-, sosiaali- ja muut sellaiset tilat on rakennettava itse tehtaana ja työpajarakennuksen yhteyteen. Tämä vaatimus houkuttelee epätarkoituksenmukaiseen rakennustapaan, koska huojennuksen saaminen pienentää yritysten rakennuskustannuksia jopa 10,5 prosentilla. Säännöksen vuoksi ei myöskään jäteveden-

puhdistamoja ole voitu hyväksyä verovapaiksi. Mainittujen epäkohtien vuoksi ehdotammekin, että nämä samoin kuin muut tuotantolaitoksen toimintaan välittömästi liittyvät rakennukset saatetaan verovapauden piiriin.

Liikevaihtoverolain 1 §:n 3 momentin mukaan on koneisiin ja laitteisiin kohdistuvat muutokset, uudistus-, korjaus-, kunnostamis- ja asennustyöt ostettava verollisin hinnoin. Voimassa olevan lain 4 §:n sanamuodon mukaan yritykset saavat huojennuksen verollisina hankkimistaan koneiden ja laitteiden osista sekä myös niiden asennustöistä. Siinä ei siis ole mainintaa korjaus-, uudistus-, kunnostamis- ja muutostöiden vähennyskelpoisuudesta. Säännös aiheuttaa jatkuvaa tulkinnallista epäselvyyttä, koska sinänsä vähennyskelpoisiksi esitetyt asennustyöt ostetaan juuri koneissa ilmenevien korjaus- ym. tarpeiden johdosta. Tämän vuoksi ehdotamme mainittujen liikevaihtoverolain 1 §:n 3 momentissa lueteltujen työsuoritusten sisällyttämistä täyden vähennyksen piiriin.

Tuotekehitys- ja tutkimustoiminnan osalta ei korkeimman hallinto-oikeuden omaksuman kannan mukaan voida tehdä liikevaihtoveron vähennystä koneista ja laitteista, koska niitä ei katsota käytettävän lain 4 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla välittömästi valmistustoiminnassa. Tuotekehitys- ja tutkimustoiminnan edistämistä on kuitenkin pidetty korostetun tärkeänä ja tähän tarkoitukseen myönnetään valtion toimesta mm. avustuksia. Katsomme, että kyseiset koneet ja laitteet tulisi rinnastaa varsinaisiin tuotantokoneisiin.

Veronhuojennus ei voimassa olevan lain mukaan vielääkään koske vuokrattavia koneita ja laitteita. Tämä on aiheuttanut haittaa erityisesti ptk-yrityksille, joilla ei usein ole tarvittavia pääomia kalliiden koneiden ja laitteiden ostamiseen. Myös tasapuolisuuden vuoksi olisi verolliset vuokranmaksut kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä säädettävä lain 4 §:n 1 momentissa kokonaan vähennyskelpoisiksi.

Edellä mainitun perusteella ja lakialoitteeseen n:o 49/1982 vp. viitaten ehdotamme,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

eräitä tuotannollisia investointeja koskevista väliaikaisista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin
annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan eräitä tuotannollisia investointeja koskevista väliaikaisista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin 19 päivänä joulukuuta 1980 annetun lain (848/80) nimike, 3 §:n 1 momentti, 4 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 ja 2 momentti sellaisina kuin niistä ovat 8 §:n 1 momentti ja 9 §:n 1 ja 2 momentti 11 päivänä joulukuuta 1981 annetussa laissa (858/81), näin kuuluviksi:

Laki

eräitä tuotannollisia investointeja koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin

3 §

Teollisuusrakennuksena pidetään rakennusta tai pysyvää rakennelmaa, jota käytetään tehtaan, työpajana, voima-asemana tai niissä harjoitettuun toimintaan välittömästi liittyvänä varastona, jätevedenpuhdistamona, toimisto- tai sosiaalitalana tai muuhun tuotantolaitoksen toimintaan välittömästi liittyvään tarkoitukseen.

4 §

Tavaroiden valmistustoimintaa harjoittava verovelvollinen saa vähentää (poist.) välittömästi tässä toiminna sekä tuotekehitys- ja tutkimustoiminna käytettäväksi hankkimiensa tai itse maahantuomiensa koneiden, laitteiden ja työkalujen sekä niiden osien samoin kuin niihin kohdistuvien verollisten muutos-, puhdistus-, korjaus-, kunnostamis- ja asennustöiden sekä sanottujen töiden yhteydessä käytettävien tarvikkeiden ostohinnoista, tai jos verovelvollinen on itse valmistanut mainitut tavarat (poist.), liikevaihtoverolain 17 §:n 1 momentin mukaisesti myynnin verotusarvoon luettavan määrän. Jos edellä tarkoitetut tavarat hankitaan vuokrattuna kotimaasta, saa tavaroiden valmistustoimintaa harjoittava verovelvollinen vähentää verolliset vuokranmaksut. Jos kone, laite, työkalu tai niiden osa vuokrataan ulkomailta, saadaan vähentää hinta, josta maahan-

tuonnin yhteydessä on laskettu liikevaihtovero, sekä sanottu vero.

Jos verovelvollinen myy tavaran, jonka osalta hän on tehnyt 1 momentin tai liikevaihtoverolakiin väliaikaisesti lisätyn 18 b §:n mukaisen vähennyksen, luetaan myynnin verotusarvoon (poist.) tavaran myyntihinta. Jos verovelvollinen ottaa sanotun tavaran käytettäväksi muussa kuin 1 momentissa tarkoitettussa valmistustoiminna tai lopettaa sanotun valmistustoiminnan harjoittamisen, luetaan (poist.) tavaran ostohinta tai liikevaihtoverolain 17 §:n 1 momentin mukaisesti verovelvollisen myynnin verotusarvoon luettu määrä (poist.) tahi, jos tavaran käypä myyntihinta on näitä pienempi (poist.) käypä myyntihinta myynnin verotusarvoon.

8 §

(Kuten valiakunnan mietinnössä.)

9 §

Lain 4 §:n 1 momenttia sovelletaan niihin lainkohdassa tarkoitettuihin tavaroihin, jotka on toimitettu tai luovutettu tullivalvonnasta vähennyksen tekemiseen oikeutetulle verovelvolliselle tai jotka tämä on ottanut käytettäväksi muuhun kuin myyntitarkoitukseen 1 päi-

vänä tammikuuta 1981 tai sen jälkeen, sekä niiden kotimaasta vuokrattujen tavaroiden vuokranmaksuihin, jotka koskevat vuokra-aikaa 1 päivästä tammikuuta 1981 tai sen jälkeiseltä ajalta.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

Voimaantulosäännös
(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1982

Ulla Puolanne
Esko J. Koppanen

Matti Hokkanen
Arto Lampinen

Pertti Salolainen

III

Devalvaatioratkaisuun liittyen teollisuuden kone- ja laitehankintojen liikevaihtoverovapaus esitetään nostettavaksi 80 %:iin, kun se nyt on 33,3 %. Samalla tehdään laista pysyvä.

Tämä ehdotus merkitsee voimassa oleviin säännöksiin verrattuna sitä, että teollisuus maksaa liikevaihtoveroa ensi vuonna noin 600 miljoonaa markkaa vähemmän. Jos voimassa olevaa väliaikaista lakia ei olisi jatkettu, vaan teollisuus olisi maksanut kaikista kone- ja laitehankinnoistaan täyden liikevaihtoveron, olisi valtion kassaan kertynyt 1,2 miljardia markkaa.

Teollisuuden saamat verohelpotukset aiotaan rahoittaa kiristämällä tavallisen kansalaisen verotaakkaa. Liikevaihtoveroa ehdotetaan koro-

tettavaksi 2 prosenttiyksikköä. Vuositasolla tämä merkitsee noin 2 miljardin veromäärää, mikä peritään ruuan, vaatteiden, yleensä tavaroiden hintojen korottamisen kautta. Teollisuuden verohelpotusten maksamiseen osallistuvat niin palkkatyöläiset, maanviljelijät, eläkeläiset kuin työttömätkin, jopa lapsetkin, kun lapsilisistä osa otetaan pois korotetun liikevaihtoveron muodossa.

Edellä olevan perusteella en voi yhtyä valiokunnan kantaan. Ehdotan,

että hallituksen esitys laiksi eräitä tuotannollisia investointeja koskevista poikkeuksista liikevaihtoverolakiin hyötätäisiin.

Helsingissä 11 päivänä marraskuuta 1982

Irma Rosnell